

BROTT, SÄKERHET OCH BROTTSOFFERS RÄTTIGHETER

SAMMANFATTNING

UNDERSÖKNING OM GRUNDLÄGGANDE RÄTTIGHETER

3

Erfarenheter av våld

9

Erfarenheter av trakasserier

12

Erfarenheter av vissa typer av egendomsbrott
och bedrägerier

15

Anmälning av brottsupplevelser till polisen
och andra myndigheter

18

Att bli vittne till brott och agera

20

Oro över brottslighet och undvikande av risk

© Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter, 2021

Återgivning är tillåten med angivande av källan.

För all användning eller återgivning av foton eller annat material som inte omfattas av upphovsrätten för Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter måste tillstånd sökas direkt från upphovsrättsinnehavarna.

Varken Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter eller någon person som agerar på byråns vägnar är ansvarig för hur nedanstående uppgifter används.

Luxemburg: Europeiska unionens publikationsbyrå, 2021.

Print	ISBN 978-92-9461-182-6	doi:10.2811/082436	TK-06-20-041-SV-C
PDF	ISBN 978-92-9461-157-4	doi:10.2811/673779	TK-06-20-041-SV-N

Foto:

Omslag: © AlexLinch/iStock

Sida 5: © jayzynism/Adobe Stock

Sida 8: © JackF/Adobe Stock

Sida 11: © Daisy-Daisy/iStock

Sida 14: © terovesalainen/Adobe Stock

Sida 17: © kumikomini/iStock

Sida 21: © krsmanovic/Adobe Stock

Brott – särskilt våldsamma sådana – kränker offrens centrala mänskliga och grundläggande rättigheter. Det kan handla om rätt till liv och mänsklig värdighet i samband med våldsbrott, tillgång till rättslig prövning när man anmäler brott och icke-diskriminering i behandlingen av brottsoffer. Andra rättigheter, t.ex. sådana som gäller egendom och konsumentskydd, kan också påverkas.

Den här sammanfattningen innehåller de viktigaste lärdomarna från FRA:s andra huvudrapport, som baseras på dess undersökning om grundläggande rättigheter. Rapporten är inriktad på människors erfarenheter som offer för vissa typer av brott. Den tar särskilt upp

- våld,
- trakasserier, såväl online som offline,
- och egendomsbrott, såsom inbrott, missbruk av någons internetbankkonto eller betalkort samt konsumentbedrägerier.

I rapporten granskas också hur ofta brottsoffer anmäler dessa brott till polisen och det läggs fram närmare uppgifter om trakasserier och våld, t.ex. om förövare och var händelserna inträffade. Urvalet av dessa brott avspeglar både brott mot enskild person och egendomsbrott, och både "traditionella" brott, t.ex. inbrott, och brott som kan äga rum såväl online som offline.

I analysen undersöks dessutom hur oroliga människor är för att utsättas för brott och om de har ändrat beteende till följd av en upplevd risk för angrepp eller trakasserier för att undvika situationer där sådana händelser skulle kunna inträffa.

I rapporten undersöks också hur villiga människor skulle vara att ingripa, anmäla till polisen eller, om de blev tillfrågade, vittna i domstol i tre hypotetiska scenarier: fysiskt våld mellan partner, fysiskt våld mot ett barn och ett miljöbrott.

De resultat som presenteras utgör data från den första EU-omfattande brottsundersökningen av allmänhetens brottsoffererfarenheter, vilka kan användas som beslutsunderlag för politik och lagstiftning om brottsoffer på EU-nivå och nationell nivå.

Undersökning om grundläggande rättigheter: viktiga fakta

Vid undersökningen om grundläggande rättigheter samlades uppgifter in i 29 länder: 27 EU-medlemsstater, Förenade kungariket (som var medlem i EU vid den tidpunkten) samt Nordmakedonien (det enda land utanför EU som hade observatörsstatus vid FRA när undersökningen utformades). I varje land besvarade ett representativt urval av personer undersökningen, från runt 1 000 personer i merparten av länderna upp till ungefär 3 000

i Frankrike och Tyskland. Intervjuerna i samband med undersökningen, som hölls mellan januari och oktober 2019, ledde till ett totalt urval på 34 948 svarande.

Resultaten är representativa såväl på EU-nivå som för varje land för dem som är 16 år eller äldre och normalt sett har sin stadigvarande bosättning i det land där de medverkade i undersökningen.

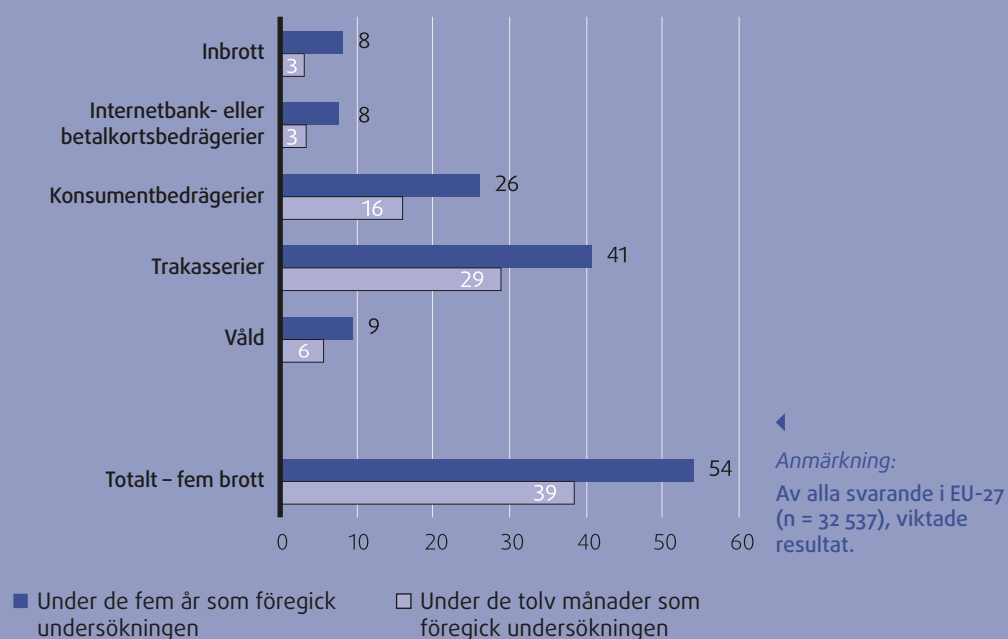
Den övergripande andelen brottsoffer i undersökningen

I undersökningen om grundläggande rättigheter ställdes frågor om människors erfarenheter av fem typer av brott: inbrott, internetbank- eller betalkortsbedrägerier, konsumentbedrägerier, trakasserier och våld. I rapporten granskas resultatet för var och en av de fem typerna.

Sammantaget hade 54 procent av invånarna i EU-27 utsatts för ett eller flera av dessa brott någon gång under de fem år som föregick undersökningen, och 39 procent hade utsatts för dem någon gång under de tolv månader som föregick undersökningen. Inom denna andel varierar prevalensen för de fem brottstyperna kraftigt.

Av de fem typerna utsattes människor oftast för trakasserier (41 procent under de fem år som föregick undersökningen), följt av konsumentbedrägerier (26 procent). Det är inte lika vanligt att man utsätts för inbrott, internetbank- eller betalkortsbedrägerier – mindre än en av tio hade utsatts för sådana brott någon gång under de fem år som föregick undersökningen. Den övergripande prevalensen för utsatthet för brott, både under de fem år och de tolv månader som föregick undersökningen, hänger nära samman med utsattheten för trakasserier och konsumentbedrägerier, eftersom dessa är de mest vanligt förekommande av de fem brottstyperna i undersökningen.

FIGUR 1: ERFARENHET AV FEM BROTT SOM DET STÄLLS FRÅGOR OM I UNDERSÖKNINGEN, UNDER DE FEM ÅR OCH DE TOLV MÅNADER SOM FÖREGICK UNDERSÖKNINGEN (EU-27, %)

Källa: FRA, Fundamental Rights Survey 2019, insamling av uppgifter i samarbete med Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS, NL), Centre des technologies de l'information de l'État (CTIE, LU) och Statistics Austria (AT).

Utöver de fem typer av brott som anges ovan, ombads de svarande i undersökningen också att svara på frågan om en myndighetsperson eller offentligt anställd hade bett dem om eller förväntat sig att de skulle göra en viss motprestation (t.ex. ge en gåva eller donation) i utbyte mot en viss tjänst. Sammanlagt 4 procent av invånarna har varit med om detta under de senaste fem åren i EU-27. Erfarenheterna varierar dock kraftigt mellan EU:s medlemsstater. FRA:s första rapport om undersökningen om grundläggande rättigheter innehåller en mer detaljerad analys av resultatet.

ERFARENHETER AV VÅLD

Mer än 22 miljoner människor i EU utsattes för fysiskt våld under året före undersökningen.

- ★ Nästan en av tio (9 procent) invånare i EU-27 hade utsatts för fysiskt våld någon gång under de fem år som föregick undersökningen, och 6 procent hade utsatts för fysiskt våld någon gång under de tolv månader som föregick undersökningen. Det motsvarar mer än 22 miljoner människor som utsätts för fysiskt våld under ett år i EU-27 (en uppskattning som baseras på undersökningsresultatet i förhållande till EU:s befolkning).
- ★ Resultatet inkluderar utsatthet för en eller flera av de fyra övergripande fysiska våldshandlingar som det ställs frågor om i undersökningen: en person som ger dig en örfil, kastar något på dig, knuffar dig eller drar dig i håret, slår dig en gång med knytnäven eller med något annat som skulle kunna skada dig, sparkar eller släpar dig, misshandlar dig, eller försöker kväva eller strypa dig.
- ★ Erfarenheterna varierar mellan länderna inom EU, 3 till 18 procent av befolkningen har utsatts för fysiskt våld någon gång under de fem år som föregick undersökningen. Dessa skillnader mellan medlemsstaterna behöver undersökas tillsammans med officiell statistik över polisanmälda brott i varje land (vilket ligger utanför räckvidden för den här rapporten) och tillsammans med data över mönster för anmälningar av brott, vilket undersöks närmare i ett särskilt kapitel i den här rapporten.
- ★ Unga (16–29 år) löper störst risk för att utsättas för fysiskt våld jämfört med personer i andra åldersgrupper och även jämfört med andra sociodemografiska egenskaper som granskas i undersökningen. Nästan en av fyra (23 procent) i åldern 16–29 hade utsatts för fysiskt våld någon gång under de fem år som föregick undersökningen. I andra ålderskategorier hade en av tio, eller färre, utsatts för fysiskt våld under samma tidsperiod.

FRA:s YTTRANDE 1

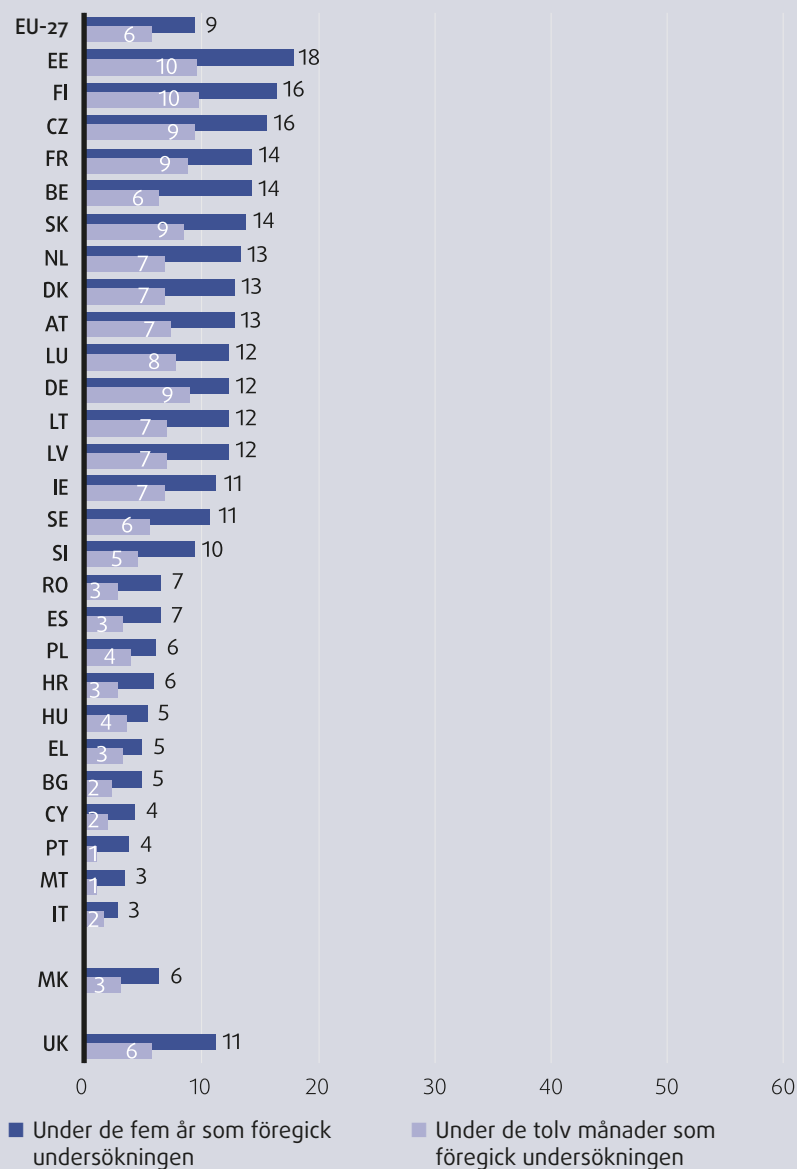
Fysiskt våld är en oroväckande verklighet i hela EU, vilket data från undersökningen visar. I linje med direktivet om brottsoffers rättigheter bör medlemsstaterna öka sina insatser för att säkerställa tillgång till rättslig prövning för alla brottsoffer, även de mest sårbara, genom att ge brottsoffer relevant information, stöd och skydd och genom att göra det möjligt för dem att delta i straffrättsliga förfaranden.

Unga människor utsätts för fysiskt våld i mycket högre grad än andra åldersgrupper. Därför bör EU:s medlemsstater vidta åtgärder för att se till att unga känner till sina rättigheter och vet vart de ska vända sig om de har utsatts för fysiskt våld. Personer i denna åldersgrupp kan utsättas för våld i skolan eller inom ramen för högre utbildning, där offrens jämnåriga är inblandade. I detta sammanhang är det därför viktigt att vidta riktade åtgärder.

EU:s medlemsstater bör utveckla riktade åtgärder för att förebygga fysiskt våld mot personer med funktionsnedsättning, etniska minoriteter och mot homosexuella, bisexuella, transpersoner och intersexuella personer, som utsätts för mer fysiskt våld – och trakasserier – än andra. Utöver fysiskt våld i allmänhet är dessa grupper även utsatta för hatincidenter, vilket FRA:s riktade undersökningar av särskilda grupper belyser. Detta kan inverka negativt på känslan av säkerhet hos dessa grupper.

- ★ Andra grupper som är utsatta för fysiskt våld i högre grad än genomsnittet för befolkningen som helhet innefattar personer som anser sig tillhöra en etnisk minoritet (22 procent under de fem år som föregick undersökningen), personer som själva identifierar sig som homo- eller bisexuella eller "annat" (19 procent) och personer som upplever begränsningar i sina dagliga aktiviteter till följd av hälsoproblem eller funktionsnedsättning (17 procent).

FIGUR 2: ERFARENHETER AV FYSISKT VÅLD, UNDER DE FEM ÅR ELLER DE TOLV MÅNADER SOM FÖREGICK UNDERSÖKNINGEN, PER LAND (%)

Anmärkning:

Av alla svarande i EU-27, Nordmakedonien och Förenade kungariket (n = 34 948), viktade resultat.

Källa: FRA, Fundamental Rights Survey 2019, datainsamling i samarbete med CBS (NL), CTIE (LU) och Statistics Austria (AT).

Våld är en uppenbar kränkning av brottsoffers rättigheter, särskilt deras människovärde och rätt till integritet (artiklarna 2 och 3 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna [nedan kallad *EU-stadgan*]). I enlighet med direktivet om brottsoffers rättigheter bör ett offer för ett våldsbrott erkännas som den person som förövaren har kränkt och bör skyddas mot upprepad viktimisering, beviljas tillgång till rättslig prövning och få möjlighet att delta i straffrättsliga förfaranden. Undersökningen visar att ett betydande antal invånare i EU utsätts för fysiskt våld varje år. FRA:s undersökning om våld mot kvinnor ger stöd för den slutsatsen, liksom även andra undersökningar från FRA som har varit inriktade på erfarenheter av våld hos grupper som invandrare och etniska minoriteter samt hbtqi-personer.

Precis som konstateras i EU:s första strategi för brottsoffers rättigheter (2020–2025) är det mycket påfrestande för de mest utsatta brottsoffren, t.ex. offer för könsrelaterat våld, barn, personer med funktionsnedsättning eller offer för hatbrott, att genomgå ett straffrättsligt förfarande och hantera efterverkningarna av vad som hänt. Därför krävs det enligt direktivet om brottsoffers rättigheter att det införs ändamålsenliga strukturer för allmänna och specialiserade stödverksamheter, liksom skydd i enlighet med brottsoffrens

individuella behov. För att identifiera brottsoffer med särskilt behov av skydd krävs det enligt direktivet att medlemsstaterna ska vara särskilt uppmärksamma på fall avseende våld i en nära relation och könsrelaterat våld, sexuellt våld, hatbrott och andra brott som är kopplade till brottsoffrets personliga egenskaper samt brottsoffer med funktionsnedsättning.

Enligt artiklarna 8 och 9 i direktivet om brottsoffers rättigheter måste brottsoffer med specifika behov ha tillgång till specialiserade stödorganisationer med tillräcklig personal och finansiering. Enligt artikel 18 krävs också särskilda åtgärder för att skydda dessa brottsoffer mot risken för sekundär viktimisering (till följd av hur de behandlas av polis och rättsväsende) och upprepad viktimisering (när de utsätts för viktimisering på nytt), hot eller vedergällning (från förövaren/förövarna).

I andra specifika delar i EU:s sekundärrätt, t.ex. rambeslutet om rasism och främlingsfientlighet, understryks också rättigheterna för specifika grupper av sårbara brottsoffer. När det gäller barn som är brottsoffer är medlemsstaterna enligt direktivet om brottsoffers rättigheter skyldiga att säkerställa att barnets bästa kommer i främsta rummet och bedöms individuellt. Ett barnorienterat förhållningssätt där vederbörlig hänsyn tas till barnets ålder, mognad, synpunkter, behov och problem ska ha företräde (artikel 1.2).

I artikel 16.4 i konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning uppmanas konventionsstaterna att "vidta alla ändamålsenliga åtgärder för att främja fysisk, kognitiv och psykologisk återhämtning, rehabilitering och social återanpassning för personer med funktionsnedsättning som blir utsatta för någon form av utnyttjande, våld eller övergrepp, däribland genom att tillhandahålla skydd".

När det gäller politiska instrument innehåller EU:s handlingsplan mot rasism 2020–2025 konkreta åtgärder mot hatbrott och hatpropaganda, medan EU:s strategiska ram för romer 2020–2030 lyfter fram utsattheten för hatbrott och hatpropaganda hos den romska befolkningen. I EU:s jämlikhetsstrategi för hbtqi-personer 2020–2025 handlar ett av de fyra viktigaste åtgärdsområdena om att säkerställa tryggheten för homosexuella, bisexuella, transpersoner, ickebinära personer, intersexpersoner och queerpersoner.

VÅLDETS SAMMANHANG – INRIKTNING PÅ KVINNORS OCH MÄNS ERFARENHETER

Kvinnor utsätts i oproportionerligt stor utsträckning för fysiskt våld i hemmet, medan män ofta utsätts på allmän plats.

FRA:s YTTRANDE 2

EU:s medlemsstater bör – utöver de åtgärder som behövs för att uppmuntra och stärka dessa brottsoffer så att de anmäler brott (se **yttrande 5**) – överväga att vidta särskilda åtgärder för att ge riktat stöd till personer som har utsatts för våld i hemmet. Detta behövs för att säkerställa att de rättigheter som garanteras genom direktivet om brottsoffers rättigheter verkligen går att utöva i praktiken för de personer – i oproportionerligt hög grad kvinnor – som utsätts för våld i hemmet av familjemedlemmar eller släktingar och som därför har svårt att få stöd för att bryta våldsspiralen och få tillgång till rättslig prövning. Detta kan innefatta utbildning och särskilda riktlinjer för dem som i sitt yrke kommer i kontakt med brottsoffer (t.ex. vårdpersonal eller lärare) om hur man upptäcker brott som begås i hemmet och hur man ska hantera dem på ett lämpligt sätt. I detta sammanhang uppmuntras Europeiska kommissionen också att ta vara på sakkunskapen och potentialen inom ramen för den plattform för brottsoffers rättigheter som nyligen har inrättats.

EU och alla dess medlemsstater som ännu inte har gjort det uppmuntras att ratificera Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och av våld i hemmet (Istanbulkonventionen). Samtidigt uppmuntras EU:s institutioner och medlemsstater att använda data från undersökningen om grundläggande rättigheter och FRA:s föregående undersökning om våld mot kvinnor när de undersöker brister i den nuvarande lagstiftningen, tillsammans med metoder för att effektivt ta itu med könsrelaterat våld genom att tillämpa redan befintliga lagar och riktlinjer – i linje med kommissionens handlingsplan enligt EU:s strategi för brottsoffers rättigheter och EU-strategin för jämställdhet 2020–2025.

★ Fall av fysiskt våld mot män (uttryckligen exklusive sexuellt våld) förekom oftast på allmän plats (39 procent), t.ex. gator, parker eller andra allmänna platser. Fall av fysiskt våld mot kvinnor (även detta uttryckligen exklusive sexuellt våld) förekom oftast i kvinnornas egna hem (37 procent).

★ För män var händelserna oftast förknippade med en förövare som de inte kände (42 procent). För kvinnor var förövaren däremot oftast en familjemedlem eller en släkting i fall av fysiskt våld.

Detta undersökningresultat bör läsas parallellt med de tidigare slutsatserna från FRA:s undersökning om våld mot kvinnor, där man mer i detalj mätte kvinnors utsatthet för våld, inklusive partnervåld och sexuellt våld, vilket är något som drabbar kvinnor i oproportionellt hög grad.

★ I flertalet fall av fysiskt våld var förövaren en man eller en grupp av män. Detta var fallet i 72 procent av fallen med fysiskt våld mot män och i 60 procent av dem mot kvinnor.

På frågan om det fysiska våldet någon gång hade innefattat händelser av sexuell karaktär svarade fler kvinnor (13 procent) än män (10 procent) ja. Här är det viktigt att påpeka att data visar att offer för fysiskt våld oftare upplever olika psykologiska konsekvenser och skador när dessa händelser har inslag av sexuell karaktär. Totalt sett säger 51 procent av männen att den senast inträffade händelsen med fysiskt våld (icke-sexuellt) inte ledde till några psykologiska konsekvenser, jämfört med 30 procent av kvinnorna. Däremot säger 34 procent av kvinnorna att de har upplevt fyra eller fler typer av psykologiska konsekvenser till följd av en händelse med fysiskt våld som även hade inslag av sexuell karaktär, jämfört med 9 procent av männen.

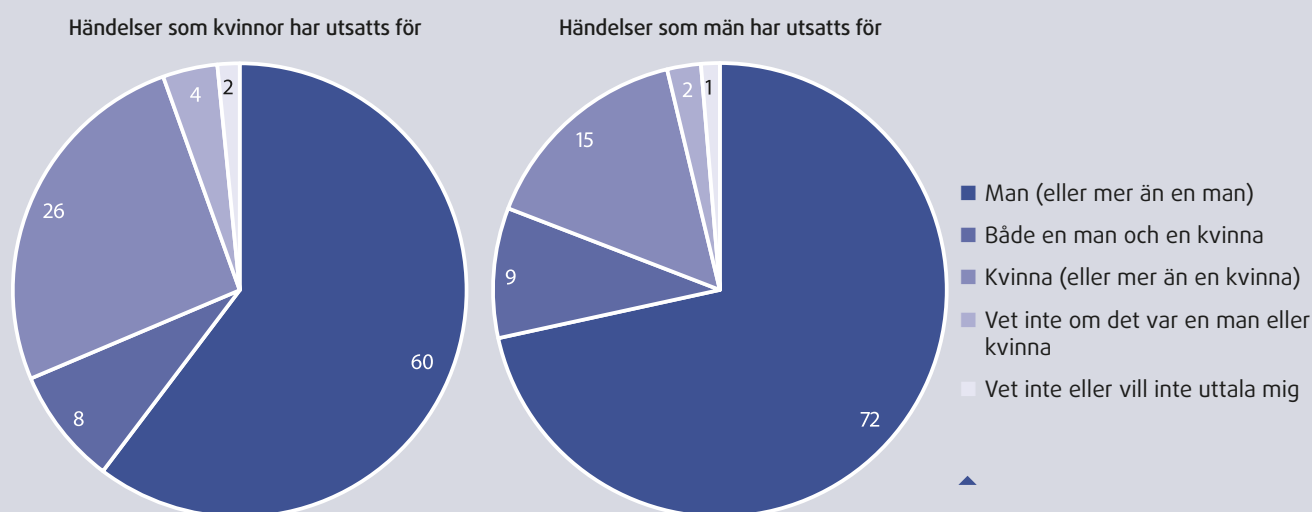
Undersökningsresultatet pekar på viktiga skillnader mellan kvinnors och mäns upplevelser av våld. Dessa skillnader får viktiga konsekvenser för hur brottsoffer påverkas och för deras tillgång till rättslig prövning. När våldet utövas på allmän plats finns det oftare andra människor i närheten som kan ingripa eller vittna, vilket ofta inte är fallet när våldet utövas i hemmet. Det betyder att kvinnliga och manliga brottsoffer vanligtvis hamnar i olika positioner när det handlar om att söka stöd, anmäla brott till polisen eller få sin sak prövad i domstol.

Det är mot den bakgrunden som EU:s strategi för brottsoffers rättigheter 2020–2025 särskilt uppmärksammar åtgärder som behövs för att tillgodose särskilda behov hos offer för könsrelaterat våld. Där beskrivs åtgärder som syftar till att stärka rättigheterna för denna grupp av brottsoffer, bland annat genom att stärka det fysiska skyddet, inrätta ett EU-nätverk för att förebygga könsrelaterat våld och våld i hemmet samt tillhandahålla EU-finansiering. Genom plattformen för brottsoffers rättigheter sammanförs alla aktörer på EU-nivå som är av relevans när det gäller brottsoffers rättigheter. Kommissionen har också för avsikt att använda plattformen för att underlätta ett kontinuerligt utbyte av bästa praxis och korsbefrukning mellan EU:s strategi för brottsoffers rättigheter och t.ex. EU-strategin för jämställdhet 2020–2025.

Med tanke på den oproportionerliga roll män har som våldsutövare och i linje med artikel 84 i fördraget om Europeiska unionens funktions-sätt, vilken gäller förebyggande av brottslighet, bör EU främja och stödja medlemsstaternas åtgärder i fråga om förebyggande av brottslighet. Åtgärderna bör inriktas på insatser för att ge pojkar och unga män utbildning som hjälper dem att lösa konflikter utan våld eller kränkande beteende och att behandla flickor och kvinnor – och andra pojkar och män – med respekt, med utgångspunkt i värden som bygger på mänskliga rättigheter, däribland människans värdighet, jämlikhet och icke-diskriminering.

Medlemsstaterna uppmanas att utveckla straffrättsliga påföljder som ger möjlighet att rehabilitera manliga förövare och ge dem stöd för att utvecklas som ansvarstagande och respektfulla människor. Detta skulle kunna innefatta utbildning i antivåld, där man tar upp könsroller och stereotyper i fråga om manlig aggression. De medlemsstater som inte redan har gjort det uppmanas att överväga att införa genusmedveten antivåldsutbildning som straffrättslig påföljd i syfte att minska förekomsten av upprepad viktigmisering, i linje med artikel 18 i direktivet om brottsoffers rättigheter.

FIGUR 3: KÖN PÅ VÅLDSFÖRÖVARE, HÄNDELSER SOM KVINNOR OCH MÄN HAR UTSATTS FÖR (EU-27, %)

Källa: FRA, Fundamental Rights Survey 2019, datainsamling i samarbete med CBS (NL), CTIE (LU) och Statistics Austria (AT).

Anmärkning:

Av svarande i EU-27 som i undersökningen beskrev den senaste inträffade våldshändelsen (n = 3 230; kvinnor: n = 1 573, män: n = 1 657), viktade resultat.

Kvinnor som utsätts för våld i hemmet av familjemedlemmar eller släktingar och som därför har svårt att få stöd för att bryta våldsspiralen och få tillgång till rättslig prövning måste få tillgång till specialiserade stödorganisationer med tillräcklig personal och finansiering, i linje med artiklarna 8 och 9 i direktivet om brottsoffers rättigheter. Enligt artikel 18 krävs också särskilda åtgärder för att skydda dessa brottsoffer mot risken för sekundär viktimisering, upprepade viktimisering, hot och vedergällning.

Med tanke på att undersökningsresultatet understryker hur könsuppdelat våldet är och att kvinnor och män utsätts på olika sätt, kan slutsatserna läsas parallellt med särskilda dokument om mänskliga rättigheter som betonar behovet av könsmedveten utbildning. Enligt artikel 10 i konventionen om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor åläggs konventionsstaterna till exempel att vidta åtgärder inom utbildningsområdet för att undanröja alla könsstereotypa bilder av mans- och kvinnoroller, och i artikel 14 i Istanbulkonventionen betonas vikten av utbildning som främjar jämställdhet mellan kvinnor och män, icke-stereotypa könsroller, ömsesidig respekt och fredlig lösning av konflikter i mellanmänskliga relationer.

Europarådets Istanbulkonvention sticker i själva verket fortfarande ut som det mest heltäckande internationella instrumentet om våld mot kvinnor. I konventionen anges åtgärder som är avgörande för att bekämpa våld som utövas av en partner, t.ex. riktat straffrättsligt skydd mot våld som utövas av en partner, ett effektivt system med skyddsorder och specialiserade stödorganisationer som finns tillgängliga för alla kvinnor som fallit offer för en våldsam partner eller före detta partner. När denna rapport skrivs har 21 av EU:s medlemsstater ratificerat Istanbulkonventionen och sex har undertecknat den men ännu inte ratificerat den ¹. EU har också undertecknat konventionen men har ännu inte ratificerat den.

Enligt EU:s strategi för brottsoffers rättigheter bör medlemsstaterna införa nationella strategier som säkerställer en samordnad och övergripande hantering av brottsoffers rättigheter, bland annat genom att rättigheterna integreras i olika politikområden, t.ex. utbildning.

¹ I januari 2021 har följande av EU:s medlemsstater ratificerat Istanbulkonventionen: Belgien, Cypern, Danmark, Estland, Finland, Frankrike, Grekland, Irland, Italien, Kroatien, Luxemburg, Malta, Nederländerna, Polen, Portugal, Rumänien, Slovenien, Spanien, Sverige, Tyskland och Österrike. Av de länder som ingår i undersökningen om grundläggande rättigheter har dessutom Nordmakedonien ratificerat konventionen. Följande av EU:s medlemsstater har också undertecknat konventionen men har ännu inte ratificerat den: Bulgarien, Lettland, Litauen, Slovakien, Tjeckien och Ungern. Förenade kungariket har också undertecknat konventionen men har ännu inte ratificerat den.

ERFARENHETER AV TRAKASSERIER

Nästan 110 miljoner människor i EU utsattes för olika former av trakasserier under året före undersökningen.

- ★ I EU-27 har två av fem personer (41 procent) utsatts för trakasserier – vilket omfattar allt från personligt framförda kränkande och hotfulla kommentarer till kränkande och hotfulla gester och meddelanden som skickas online, däribland via sociala medier – någon gång under de fem år som föregick undersökningen. Under de tolv månader som föregick undersökningen hade 29 procent utsatts för trakasserier. Det motsvarar nästan 110 miljoner människor i EU-27 som utsätts för trakasserier under ett år (en uppskattning som baseras på undersökningsresultatet i förhållande till EU:s befolkning).
- ★ Utsattheten för trakasserier varierar från 46 procent till 9 procent beroende på land (under de tolv månader som föregick undersökningen).
- ★ Den vanligaste formen av trakasserier som invånare i EU utsätts för handlar om kränkande eller hotfulla kommentarer som görs personligen. Under de fem år som föregick undersökningen hade 32 procent av invånarna utsatts för detta.
- ★ Totalt sett hade 14 procent av invånarna i EU utsatts för nättrakasserier någon gång under de fem år som föregick undersökningen. Det kunde handla om att ta emot kränkande eller hotfulla e-postmeddelanden eller sms, eller upptäcka att kränkande eller hotfulla kommentarer om en själv spreds online.
- ★ Tre av fem personer (61 procent) i åldern 16–29 hade utsatts för trakasserier någon gång under de fem år som föregick undersökningen. Totalt hade 27 procent av alla i samma åldersgrupp utsatts för nättrakasserier under samma tidsperiod. Detta är den högsta förekomsten i alla åldersgrupper och utsattheten för trakasserier minskar med åldern.
- ★ Ungefär lika många kvinnor som män har utsatts för trakasserier, men 18 procent av kvinnorna anger att den senast inträffade händelsen med trakasserier var av sexuell karaktär, jämfört med 6 procent av männen.
- ★ I genomsnitt hade 41 procent av de svarande utsatts för trakasserier (över en femårsperiod), men högre förekomster framträder när uppgifterna delas på särskilda sociodemografiska grupper (för samma period): 57 procent för personer som själva identifierar sig som homosexuella, bisexuella eller "annat", 54 procent för dem som inte är medborgare i det land som de bor i, 51 procent för dem som är födda i en annan av EU:s medlemsstater, 49 procent för dem som är födda utanför EU och 50 procent för personer med funktionsnedsättning (de som har svårt att utföra aktiviteter som folk brukar utföra, till följd av ett hälsoproblem eller en funktionsnedsättning).

FRA:s YTTRANDE 3

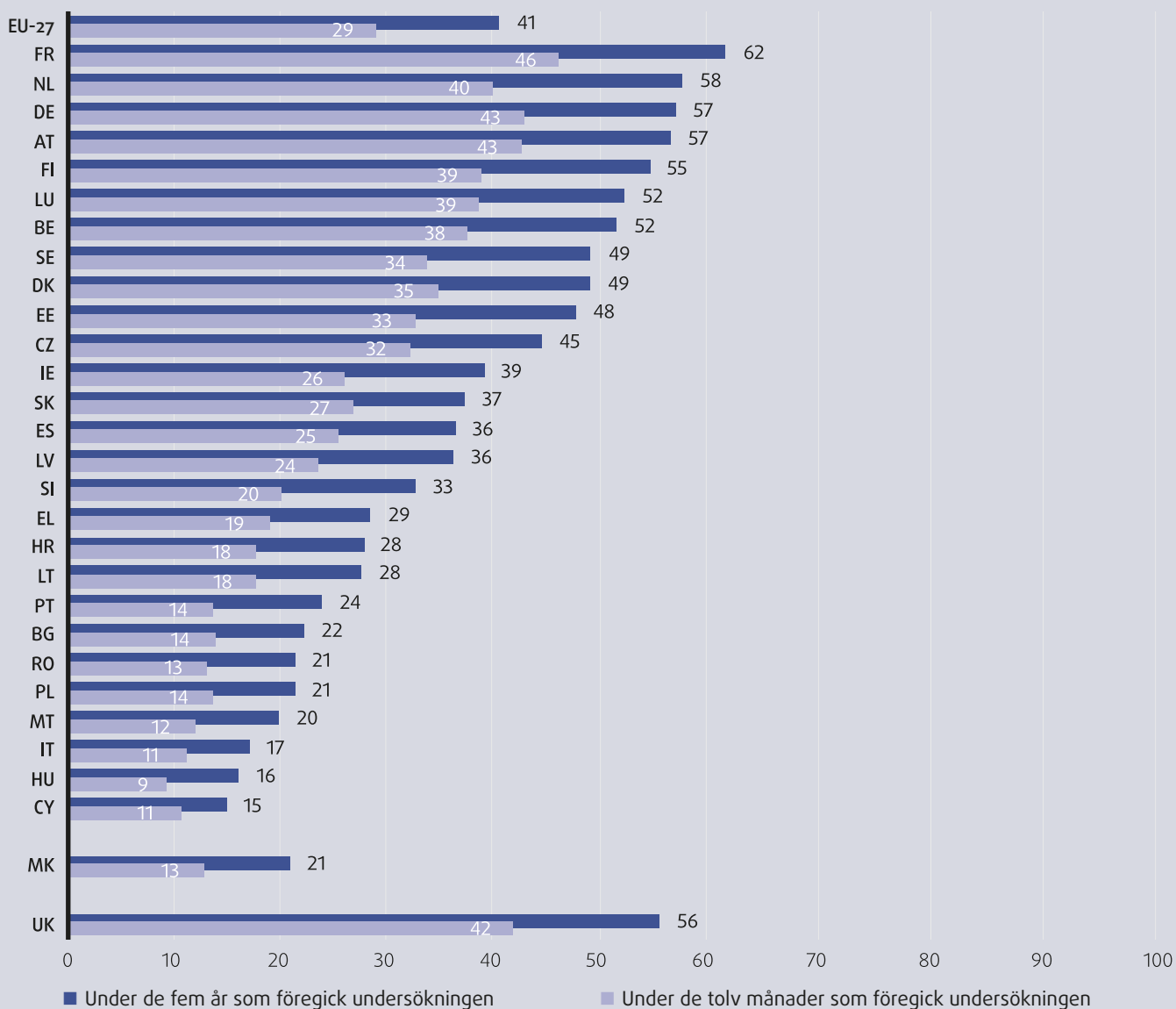
Med tanke på den utbredda förekomsten av trakasserier bör EU överväga att se över den nuvarande rättsliga och politiska hanteringen av trakasserier, inbegripet sexuella trakasserier, och alla sammanhang där trakasserier pågår (inbegripet på internet), vilket även innefattar trakasserier utanför arbetsplatsen och inom utbildningsområdet.

Med tanke på de oproportionerligt stora effekter som trakasserier – särskilt på nätet – får för unga, bör EU:s medlemsstater se till att offer för trakasserier har tillgång till enkla och effektiva metoder för att anmäla händelser och få dem utredda. EU kan ge stöd till medlemsstaterna i detta avseende genom att t.ex. med hjälp av den framtida rättsakten om digitala tjänster se till att det finns harmoniserade regler för att tackla olagligt innehåll online – inklusive uppmaning till våld, hat och diskriminering.

Mot bakgrund av de bevis som presenteras här och i flera andra FRA-rapporter om hur hatmotiverade trakasserier påverkar olika samhällsgrupper, bör EU:s medlemsstater se till att de fullt ut tillämpar det skydd som EU:s direktiv om brottsoffers rättigheter innebär, där alla offer för hatbrott behandlas jämlikt, oavsett vilka attribut som åberopas av förövarna. Detta skulle vara förenligt med principen om icke-diskriminering som innebär att straffrättsliga åtgärder bör omfatta alla diskrimineringsgrunder som omfattas av artikel 21 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna, på lika villkor. Det skulle också vara i linje med kommissionens planer på att föreslå att förteckningen över EU-brott utvidgas till att omfatta alla former av hatbrott och hatpropaganda.

- ★ Trakasserier som inte har inslag av sexuell karaktär utförs ofta av någon som brottsoffret inte känner (52 procent av de händelser som kvinnor har utsatts för och 59 procent av de händelser som män har utsatts för). Sannolikheten är dock större för kvinnor än för män att utsättas för trakasserier med inslag av sexuell karaktär av tidigare okända förövare. Av de händelser med trakasserier av sexuell karaktär som kvinnor utsattes för begicks 72 procent av okända personer, jämfört med 40 procent av händelser som män utsattes för. Dessutom säger 57 procent av kvinnorna att trakasserier med inslag av sexuell karaktär begicks på allmän plats – på gatan, i en park eller en annan allmän plats – jämfört med 30 procent av de händelser av sexuell karaktär som män utsattes för.
- ★ När det gäller händelser som inte hade inslag av sexuell karaktär säger 77 procent av männen och 58 procent av kvinnorna att förövaren var en man (eller en grupp av män).

FIGUR 4: ERFARENHETER AV TRAKASSERIER, UNDER DE FEM ÅR OCH DE TOLV MÅNADER SOM FÖREGICK UNDERSÖKNINGEN, PER LAND (%)

Anmärkingar:

Av alla svarande i EU-27, Nordmakedonien och Förenade kungariket (n = 34 948), viktade resultat.

Källa: FRA, Fundamental Rights Survey 2019, datainsamling i samarbete med CBS (NL), CTIE (LU) och Statistics Austria (AT).

Undersökningen visar att många personer i EU utsätts för olika former av trakasserier, men att det finns märkbara skillnader när befolkningen i stort delas in i specifika grupper.

Framför allt utsätts unga för trakasserier i mycket högre grad än äldre, inbegripet fall av nättrakasserier. EU har redan vidtagit åtgärder mot detta: 2018 års ändring av direktivet om audiovisuella medietjänster är avsedd att ge ett bättre skydd för minderårigas moraliska utveckling. Europeiska kommissionen har också tillkännagett att den tänker föreslå ett paket med en rättsakt om digitala tjänster i syfte att modernisera den rättsliga ram som inrättas i direktivet om elektronisk handel (direktiv 2000/31/EG). Paketet med en rättsakt om digitala tjänster skulle bland annat innefatta regler för hur man ska hantera olagligt innehåll online (såsom olaglig uppmaning till våld, hat eller diskriminering på någon av de grunder som är skyddade, t.ex. ras, etniskt ursprung, kön eller sexuell läggning). I sin resolution om EU:s ungdomsstrategi 2019–2027 konstaterar Europeiska unionens råd att det behöver säkerställas att ungdomar har förmåga att upptäcka och rapportera hatpropaganda och diskriminering, både online och offline ².

Personer med ett allvarligt hälsoproblem eller en funktionsnedsättning, de som är födda utomlands eller tillhör en etnisk minoritet samt hbt-personer utsätts för trakasserier i högre grad än genomsnittet. Detta kan delvis hänga ihop med dessa gruppers utsatthet för hatmotiverade trakasserier. I 2008 års rambeslut om rasism och främlingsfientlighet erkänns delvis behovet av att skydda grupper av personer eller en medlem i en sådan grupp – som definieras med hänvisning till ras, hudfärg, religion, härstamning eller nationellt eller etniskt ursprung – från anstiftan till våld och hat. Andra grupper som är utsatta för hög grad av trakasserier enligt uppgifterna från undersökningen, t.ex. personer med ett allvarligt hälsoproblem eller en funktionsnedsättning, och hbt-personer, har dock inte samma skydds nivå i EU-rätten mot eventuella hatmotiverade brott. Hänvisningen till "brottsoffer som

har utsatts för ett brott som begåtts med diskriminerande motiv" (artikel 22.3) i direktivet om brottsoffers rättigheter kommer en viss bit på vägen när det gäller att ta itu med denna realitet, eftersom alla brottsoffer för hatbrott behandlas på samma sätt, oavsett vilket attribut som förövaren åberopar.

I kommissionens årliga arbetsprogram för 2021 tillkännagavs att lagstiftningen på EU-nivå skulle utvecklas inom detta område. Det hänvisas till ett nytt initiativ för att utöka förteckningen över EU-brott till alla former av hatbrott och hatpropaganda, oavsett om de grundas på ras, religion, kön, sexualitet eller något annat.

Trakasserier är könsrelaterade. Kvinnor utsätts i oproportionerligt hög grad för trakasserier av sexuell karaktär, av okända förövare. Dessa brott begås till allra största delen av män och de sker ofta på allmän plats, vilket framgår av data. Enligt den nuvarande omfattningen för EU:s jämställdhetslagstiftning begränsas erkännandet av trakasserier – och dess könsrelaterade karaktär – till områdena för arbetsmarknaden och till leveranser av varor och tjänster ³. I skäl 17 i direktivet om brottsoffers rättigheter erkänns sexuella trakasserier som en typ av könsrelaterat våld – dvs. en form av diskriminering och en kränkning av brottsoffrets grundläggande rättigheter – och det fastställs att brottsoffer för sexuella trakasserier ska skyddas i enlighet med det.

² Europeiska unionens råd (2018), **Resolution från Europeiska unionens råd och företrädarna för medlemsstaternas regeringar, församlade i rådet, om ramar för det europeiska samarbetet på ungdomsområdet: Europeiska unionens ungdomsstrategi 2019–2027** (EUT C 456, 18.12.2018, s. 1).

³ **Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/54/EG av den 5 juli 2006 om genomförandet av principen om lika möjligheter och likabehandling av kvinnor och män i arbetslivet** (EUT L 204, 26.7.2006, s. 23), **rådets direktiv 2004/113/EG av den 13 december 2004 om genomförande av principen om likabehandling av kvinnor och män när det gäller tillgång till och tillhandahållande av varor och tjänster** (EUT L 373, 21.12.2004, s. 37) och **Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/41/EU av den 7 juli 2010 om tillämpning av principen om likabehandling av kvinnor och män som är egenföretagare och om upphävande av rådets direktiv 86/613/EEG** (EUT L 180, 15.7.2010, s. 1).

ERFARENHETER AV VISSA TYPER AV EGENDOMSBROTT OCH BEDRÄGERIER

En av sex personer (16 procent) i EU utsattes för konsumentbedrägerier under året före undersökningen.

FRA:s YTTRANDE 4

EU och medlemsstaterna bör säkerställa att egendomsbrott fortsätter att uppmärksammas, inbegripet gränsöverskridande brott, med hjälp av olika etablerade nätverk på EU-nivå, däribland EU:s nätverk för förebyggande av brottslighet. I detta sammanhang bör de också överväga att genomföra informationskampanjer och utveckla verktyg för att förebygga egendomsbrott, däribland inbrott, samt internetbanks- och betalkortsbedrägerier.

Medlemsstaterna bör se till att de tillämpar befintlig EU-lagstiftning i praktiken på detta område, även i fråga om bedrägeribekämpning och konsumentlagstiftning. Undersökningsresultatet skulle kunna användas som vägledning för deras insatser. EU:s medlemsstater skulle t.ex. kunna överväga att inrätta eller förstärka befintliga specialistgrupper som kan genomföra effektiva utredningar av internetbedrägerier och säkerställa att brottsoffer för internetbrott enkelt kan anmäla dem. De bör också överväga åtgärder för att anpassa konsumentskyddet efter dagens verklighet, framför allt när det gäller hur enkelt det är att utföra gränsöverskridande transaktioner och transaktioner online, med hänsyn till konsumentbedrägerier (online), i linje med den nya strategin för konsumentpolitiken 2020–2025.

De nationella myndigheter som ansvarar för att genomföra och övervaka konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning bör framför allt ta hänsyn till den högre förekomsten av inbrott, internetbanks- och betalkortsbedrägerier och konsumentbedrägerier hos personer som upplever begränsningar i sina dagliga aktiviteter (till följd av ett hälsoproblem eller en funktionsnedsättning), för att ta itu med utmaningarna för några av de mest sårbara i samhället.

Inbrott

- ★ Totalt sett hade 8 procent av invånarna i EU-27 utsatts för inbrott i sitt hem eller i annan egendom någon gång under de fem år som föregick undersökningen. Under de tolv månader som föregick undersökningen hade 3 procent utsatts för inbrott.
- ★ Beroende på land varierar utsattheten för inbrott (under de fem år som föregick undersökningen) från 14 procent till 2 procent.
- ★ Vissa personer i samhället utsätts i högre grad för inbrott än andra. Det rör sig t.ex. om personer som upplever begränsningar i sina dagliga aktiviteter (till följd av ett hälsoproblem eller en funktionsnedsättning) och personer som själva identifierar sig som en del av en etnisk minoritet. Skillnader i människors kön, ålder, utbildning, boende i tätort/på landsbygd och förmåga att få ekonomin att gå ihop är inte förknippade med skillnader i graden av utsatthet för inbrott under de fem år som föregick undersökningen.

Bedrägeri

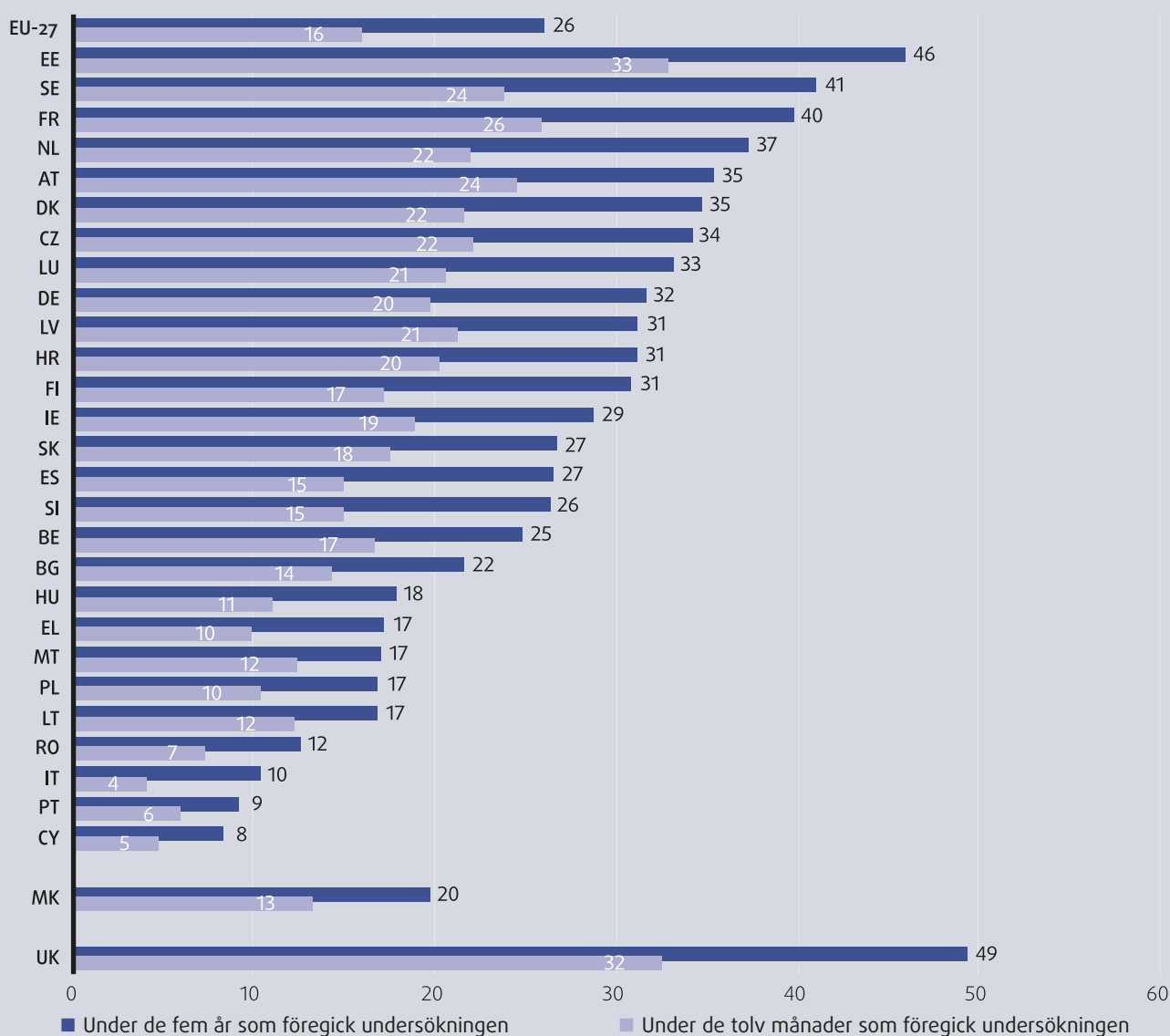
- ★ I EU-27 hade 8 procent av invånarna utsatts för internetbanks- eller betalkortsbedrägerier (dvs. som berörde ett kredit- eller bankkort) någon gång under de fem år som föregick undersökningen. Under de tolv månader som föregick undersökningen hade 3 procent utsatts för internetbanks- eller betalkortsbedrägerier.
- ★ Utsattheten för internetbanks- eller betalkortsbedrägerier varierar från 19 procent till 1 procent, beroende på land. Detta skulle delvis kunna förklaras med förekomsten av onlinetransaktioner i enskilda medlemsländer.
- ★ Graden av utsatthet för internetbanks- och betalkortsbedrägerier skiljer sig inte märkbart med hänsyn till de flesta sociodemografiska egenskaper som undersöktes. Dock utsattes 14 procent av de personer som upplever begränsningar i sina dagliga aktiviteter (till följd av ett hälsoproblem eller en funktionsnedsättning) för internetbanks- eller betalkortsbedrägerier någon gång under de fem år som föregick undersökningen, jämfört med 6 procent av de personer som inte har sådana begränsningar.
- ★ En av fyra personer (26 procent) i EU-27 hade utsatts för konsumentbedrägerier någon gång under de fem år som föregick undersökningen. I detta ingår att man har blivit lurad eller vilseledd i fråga om mängd, kvalitet, pris eller leverans av varor, föremål eller tjänster som man har köpt. Under de tolv månader som föregick undersökningen hade 16 procent utsatts för konsumentbedrägerier.
- ★ Erfarenheter av konsumentbedrägerier (under de fem år som föregick undersökningen) varierar från 46 procent till 8 procent beroende på land.

- ★ Bland de sociodemografiska grupper som ingick i undersökningen utsätts ungdomar och personer med hög utbildningsnivå för konsumentbedrägerier i högre grad än äldre åldersgrupper och personer med lägre utbildningsnivå. Detta kan avspegla exponering för risk – 81 procent av internetanvändarna i åldern 16–29 handlar på nätet, jämfört med 56 procent av internetanvändarna i åldern 65 år eller äldre i EU-27 – tillsammans med större medvetenhet om problemet med bedrägerier.
- ★ Personer som upplever begränsningar i sina dagliga aktiviteter (till följd av ett hälsoproblem eller en funktionsnedsättning) utsätts i högre grad för konsumentbedrägerier (36 procent under de fem år som föregick undersökningen) än de som inte har sådana begränsningar (23 procent). Högre utsatthet är också förknippad med tillhörighet till en etnisk minoritet (37 procent) och egen identifiering som homosexuell, bisexuell eller "annat" (inte heterosexuell) (35 procent).
- ★ När de beskriver den senast inträffade händelsen med konsumentbedrägerier säger två av fem personer (41 procent) som hade köpt varorna eller tjänsterna online, via telefon eller post att de hade beställt varorna eller tjänsterna från utlandet. I vissa av EU:s medlemsstater var andelen gränsöverskridande inköp mycket större: 94 procent i Luxemburg och 87 procent i Malta.

Anmärkning:

Av alla svarande i EU-27, Nordmakedonien och Förenade kungariket (n = 34 948), viktade resultat.

FIGUR 5: ERFARENHETER AV KONSUMENTBEDRÄGERIER, UNDER DE FEM ÅR OCH DE TOLV MÅNADER SOM FÖREGICK UNDERSÖKNINGEN, PER LAND (%)

Källa: FRA, Fundamental Rights Survey 2019, datainsamling i samarbete med CBS (NL), CTIE (LU) och Statistics Austria (AT).

Att utsättas för inbrott i hemmet eller i en annan egendom kan leda till att brottsoffren känner sig otrygga och rädda för att det skulle kunna hända igen. Detta brott får också ekonomiska konsekvenser – förlust av egendom och skador i hemmet – som människor hanterar på olika sätt beroende på deras ekonomiska resurser och försäkringstäckning. Inbrott innebär en kränkning av rätten till egendom (artikel 17 i EU-stadgan), respekten för privatlivet och familjelivet (artikel 7) och den mänskliga värdigheten (artikel 1). Därför har brottsoffren rätt till ett straffrättsligt svar på deras viktimering, vilket fungerar som effektivt rättsmedel i enlighet med artikel 47 i EU-stadgan och direktivet om brottsoffers rättigheter.

En liknande andel personer i EU har erfarenhet av att deras internetbankkonto eller betalkort har missbrukats. Detta tyder på att internetbedrägerier har lika stor betydelse för upplevelsen av viktimering. Undersökningsresultatet i fråga om internetbanks- och betalkortsbedrägerier har relevans för EU:s medlemsstater när de genomför de åtgärder som föreskrivs i direktivet om bekämpande av bedrägeri och förfalskning som rör andra betalningsmedel än kontanter (direktiv (EU) 2019/713), som medlemsstaterna ska ha införlivat i nationell lagstiftning senast den 31 maj 2021. Den högre förekomsten av internetbanks- och betalkortsbedrägerier riktade mot personer som upplever begränsningar i sina dagliga aktiviteter (till följd av ett hälsoproblem eller en funktionsnedsättning) väcker farhågor om att några av de mest sårbara i samhället utnyttjas. Denna fråga är kopplad till artikel 16 ("Rätt att inte utsättas för utnyttjande, våld eller övergrepp") i konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

I artikel 38 i EU-stadgan och EU:s relevanta sekundärrätt (t.ex. direktivet om otillbörliga affärsmetoder som tillämpas av näringsidkare gentemot konsumenterna på den inre marknaden) föreskrivs generellt en hög konsumentskyddsnivå. Ändå utsattes en av fyra personer (26 procent) i EU-27 för konsumentbedrägerier under de fem år som föregick undersökningen – dvs. de känner sig lurade eller vilseledda i fråga om mängden, kvaliteten, priset eller leveransen av varor, föremål eller tjänster som de har köpt. Detta innefattar inte alltid brottslig verksamhet, men slutresultatet är en kund som känner att hans förväntningar på produkten eller tjänsten som hen har betalat för inte uppfylldes. I de fall det rör sig om brottslig verksamhet ska brottsoffer för konsumentbedrägerier enligt direktivet om brottsoffers rättigheter ha rätt till korrekt skydd, stöd och tillgång till rättslig prövning, precis som andra brottsoffer.

Resultatet pekar också på en stor mängd gränsöverskridande transaktioner när varor eller tjänster köps online, via telefon eller post. Detta understryker behovet av konsumentskyddsåtgärder som fungerar effektivt i dessa fall. Precis som för internetbanks- och betalkortsbedrägerier utsätts personer som upplever begränsningar i sina dagliga aktiviteter (till följd av ett hälsoproblem eller en funktionsnedsättning) i högre grad för konsumentbedrägerier och behöver därför särskilt skydd och stöd för att få tillgång till rättslig prövning i enlighet med konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

Behovet av att stärka skyddet för konsumenters rättigheter, bl.a. genom att stärka konsumenterna och införa effektivare tillämpning, hör till de viktiga frågor som EU diskuterar för närvarande inom ramen för kommissionens nya strategi för konsumentpolitiken 2020–2025.

ANMÄLNING AV BROTTSUPPLEVELSER TILL POLISEN OCH ANDRA MYNDIGHETER

De flesta fall av fysiskt våld och trakasserier anmäls aldrig till polisen.

- ★ När de beskriver det senast inträffade brott som de har utsatts för under de fem år som föregick undersökningen hade 30 procent av invånarna i EU-27 anmält fysiskt våld till polisen och 11 procent hade rapporterat en händelse med trakasserier.
- ★ Andelen som hade anmält fysiskt våld till polisen varierar från 40 procent till 9 procent beroende på land, när det gäller den senast inträffade händelsen under de fem år som föregick undersökningen. Detta skulle delvis kunna avspegla den relativa graden av förtroende för polisens förmåga eller vilja att utreda brott. Andelen som hade anmält trakasserier till någon myndighet (inklusive polisen) varierar från 31 procent till 5 procent beroende på land, när det gäller den senast inträffade händelsen under de fem år som föregick undersökningen.
- ★ Utöver anmälan av händelser med fysiskt våld till polisen hade 17 procent av brottsoffren varit i kontakt med vården till följd av en händelse och 6 procent hade kontaktat en särskild organisation för stöd till brottsoffer.
- ★ Anmälningens graden varierar beroende på människors sociodemografiska egenskaper. Personer som lätt eller mycket lätt får ekonomin att gå ihop med sitt hushålls inkomster, studenter och personer som bor i landsbygdsområden är mer benägna än andra att inte anmäla en våldshändelse som de har blivit utsatta för. Personer som upplever begränsningar i sina dagliga aktiviteter (till följd av ett hälsoproblem eller en funktionsnedsättning), personer som tillhör en etnisk minoritet eller själva identifierar sig som homosexuella, bisexuella eller "annat" är mer benägna att anmäla händelser till polisen än de som inte anser sig tillhöra dessa grupper. Detta skulle kunna avspegla graden av hatrelaterade brott som dessa specifika grupper utsätts för.
- ★ Former av fysiskt våld som kan tyda på allvarigare händelser är förknippade med högre anmälningens grad. Framför allt anmäldes 60 procent av de våldshändelser som var av sexuell karaktär till polisen, jämfört med 27 procent av de händelser som inte var av sexuell karaktär. Anmälningens graden är lägre än genomsnittet när förövaren var en familjemedlem eller släkting (endast 22 procent av händelserna anmäldes till polisen). Detta får stora konsekvenser för underrapporteringen av våld i hemmet och/eller partnervåld.

FRA:s YTTRANDE 5

EU:s medlemsstater bör överväga att vidta särskilda åtgärder för att uppmuntra och stärka människor så att de anmäler brott – särskilt fall av våld och trakasserier, eftersom anmälningens graden för dessa brott är lägre än för vissa andra brott. Detta är en viktig förutsättning för att säkerställa effektiv tillgång till rättslig prövning, eftersom brottsoffer på så sätt kan få information om sina rättigheter och om vilket stöd som finns tillgängligt för dem. Åtgärder för att uppmuntra människor att anmäla brott bör ta hänsyn till undersökningens resultatet och skälen till att man inte anmäler och om att icke-medborgare är mindre nöjda när de verkligen har anmält fall av trakasserier.

När EU:s medlemsstater vidtar dessa åtgärder bör de vara medvetna om att ett förhållande mellan förövare och brottsoffer påverkar sannolikheten för att man ska anmäla brott till polisen, t.ex. i fall av våld i hemmet eller partnervåld. Som beskrivs i **yttrande 2** bör allt göras för att uppmuntra och underlätta anmälan av sådana brott och ge brottsoffren möjlighet att bryta cirkeln med upprepad viktisering. I detta sammanhang bör medlemsstaterna också överväga möjligheter att ge bistånd och råd om rättigheter till de brottsoffer som kontaktar andra tjänster än polisen, t.ex. vårdgivare, efter en händelse.

När EU:s medlemsstater registrerar fall av brott och rapporterar om läget i landet bör de använda mekanismer för att tredje part ska kunna göra anmälan, i avsikt att fånga upp fler händelser. En del av de händelserna skulle annars inte komma till polisens kännedom, t.ex. händelser som brottsoffren – av någon anledning – inte betraktar som tillräckligt "allvarliga" för att de ska kontakta polisen.

- ★ Tre av fem (62 procent) som hade anmält trakasserier till polisen var nöjda med polisens sätt att hantera händelsen. Detsamma gällde för 63 procent av dem som anmält den senast inträffade händelsen med fysiskt våld till polisen. Dock var endast 42 procent av de brottsoffer för trakasserier som inte var medborgare i landet där de bor nöjda med hur polisen hade hanterat händelsen när de anmälde den, jämfört med 63 procent av dem som var medborgare i landet.
- ★ Den vanligaste anledningen som personer uppgav till att de inte hade anmält fall av våld och trakasserier till polisen var att de inte tyckte att händelsen var tillräckligt allvarlig för att de skulle bry sig om att anmäla den. När det gäller skälen till att personer inte hade anmält fysiskt våld till polisen, när brottsoffret hade skadats, uppgav en av fyra (23 procent) att de inte trodde att polisen skulle göra något och 14 procent uppgav att de inte litar på polisen.
- ★ Egendomsbrott anmäls – till polisen eller andra myndigheter – i högre grad än våld och trakasserier. I EU-27 anmäldes 73 procent av inbrotten till polisen medan 95 procent av internetbanks- eller betalkortsbedrägerierna anmäldes (till polisen eller till andra myndigheter). Totalt sett anmäldes 50 procent av fallen med konsumentbedrägerier i EU-27, men oftast till andra myndigheter än polisen.

FIGUR 6: SKÄL TILL ATT VÅLD INTE ANMÄLS TILL POLISEN (EU-27, %)^{a,b}

Källa: FRA, *Fundamental Rights Survey 2019*, datainsamling i samarbete med CBS (NL), CTIE (LU) och Statistics Austria (AT).

Anmärkningar:

- ^a Av svarande i EU-27 som inte polisanmälde den senast inträffade våldshändelse som de utsatts för någon gång under de fem år som föregick undersökningen (n = 2 317), viktade resultat.
- ^b I undersökningen kunde de svarande ange ett eller flera skäl till att de inte hade anmält händelsen, beroende på vad som var relevant i deras fall. De svarande kunde också svara "vet inte" eller "vill inte uttala mig".

De flesta händelser av våld och trakasserier anmäls inte till myndigheterna, medan merparten av de egendomsbrott som det ställdes frågor om i undersökningen anmäls till polisen och några av de händelser som inte anmäls till polisen rapporteras till andra myndigheter. Hög rapporteringsgrad för egendomsbrott brukar bero på att anmälan är ett villkor för att man ska få ersättning för händelsen, t.ex. från en försäkring. Dessa resultat tyder på att människor är beredda att anmäla brott till polisen när de anser att det ger effekt, dvs. får ett konkret, fördelaktigt resultat.

Händelser med fysiskt våld anmäldes oftare om händelsen ledde till skador, hade psykologiska konsekvenser eller var av sexuell karaktär.

Jämförelser mellan typer av brott – t.ex. våldsbrott och egendomsbrott – bör göras med största försiktighet. För vissa typer visar resultatet dock att många händelser anmäls till andra myndigheter än polisen. Detta skulle kunna tala för att det bör införas alternativa anmälningsmöjligheter för en rad olika händelser. FRA:s undersökning om våld mot kvinnor stöder de slutsatser som rapporteras här eftersom den visar att många kvinnor som är offer för fysiskt och sexuellt våld hellre kontaktar läkare och hälso- och sjukvård än polisen. Resultatet av FRA:s undersökningar om utsattheten hos invandrare och barn till invandrare, romer, judar och hbtqi-personer visar också att många offer för hatmotiverade trakasserier och hatmotiverat våld kontaktar andra verksamheter till följd av händelsen, men att de inte anmäler händelsen till polisen.

Brottsoffer har rätt till effektivt rättsmedel via rättsväsendet. För att utöva denna rätt måste de ha tillgång till det straffrättsliga systemet (artikel 47 i EU-stadgan) och denna tillgång bör inte enbart finnas i teorin, utan fungera i praktiken. För detta krävs att det blir enklare rent praktiskt för brottsoffren att göra en polisanmälan, genom att brottsoffer stärks och uppmuntras i linje med det övergripande målet i artikel 1 i direktivet om brottsoffers rättigheter och i skäl 63 i det direktivet, där pålitliga stödverksamheter efterlyses. De bör finnas tillgängliga för brottsoffer oberoende av om ett offer lämnar in ett formellt klagomål om ett brott till en behörig myndighet (artikel 8.5). I direktivet fastställs dessutom att brottsoffer bör få ett respektfullt, hänsynsfullt, professionellt och icke-diskriminerande bemötande av de behöriga myndigheterna samt att rättstillämpare som kan förväntas ta emot brottsanmälningar från brottsoffer bör utbildas för att underlätta brottsanmälan, och det uppmuntras också till mekanismer för att tredje part ska ges möjlighet att göra anmälan samt till användning av kommunikationsteknologi för att inge klagomål.

Trots de åtgärder som föreskrivs i direktivet om brottsoffers rättigheter är underrapportering rent generellt ett allvarligt problem, särskilt i fråga om fall av sexuellt och könsrelaterat våld, vilket konstateras i EU:s strategi för brottsoffers rättigheter (2020–2025). I strategin hänvisas också till underrapportering från brottsoffer som tillhör missgynnade eller sårbara grupper eller minoriteter, som kanske saknar förtroende för offentliga myndigheter, vilket hindrar dem från att anmäla brott. I strategin för brottsoffers rättigheter uppmanas medlemsstaterna i detta sammanhang att "[s]äkerställa ett fullständigt och korrekt genomförande av direktivet om brottsoffers rättigheter och av andra EU-regler som rör offer för vissa kategorier av brott, i synnerhet av bestämmelserna om brottsoffers tillgång till information, stöd och skydd".

ATT BLI VITNE TILL BROTT OCH AGERA

Mer än en av två personer i EU skulle vara villiga att ingripa när de blir vittne till ett brott. Men en av fem skulle inte alls vara villig att göra det.

FRA:s YTTRANDE 6

EU:s medlemsstater bör överväga att utöka sina informationsinsatser för att lyfta fram individens ansvar när man blir vittne till ett brott. Detta skulle kunna leda till att fler fall rapporteras till myndigheterna.

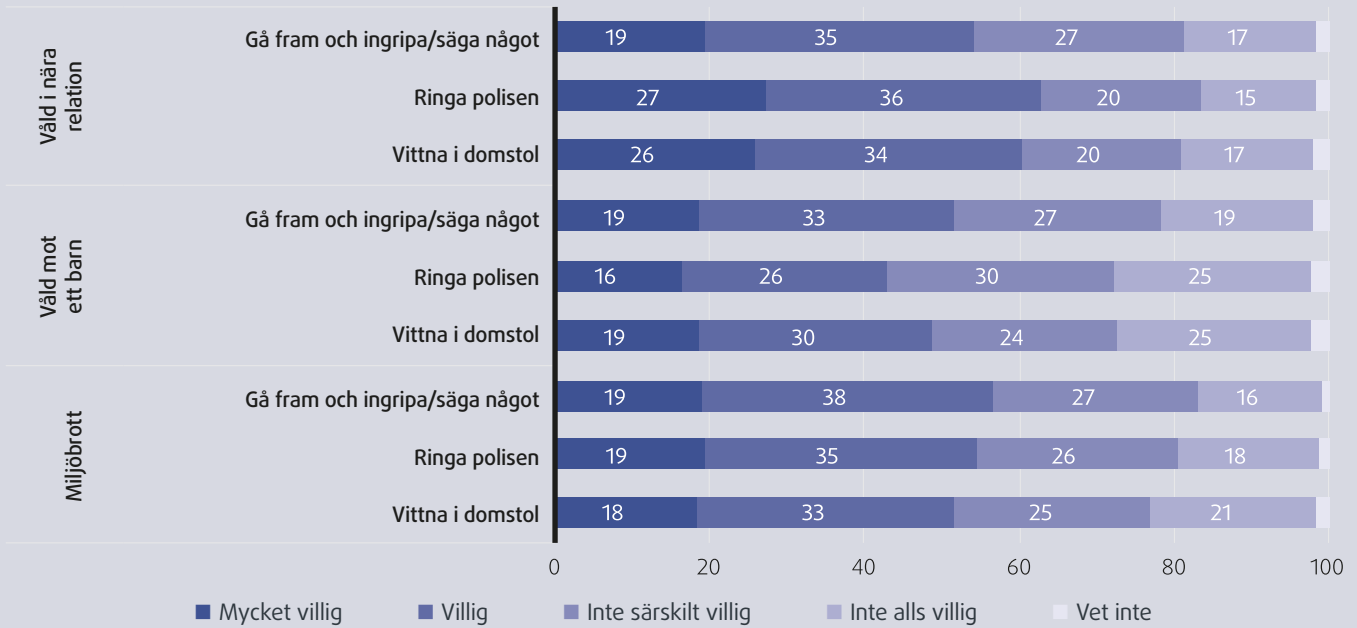
Medlemsstaterna uppmuntras att utveckla kampanjer som ökar vittnens vilja att ingripa för att försvara andra människors värdighet och rättigheter när de är i fara, samtidigt som vittnens säkerhet måste säkerställas.

För att ytterligare underlätta brottsoffers tillgång till rättslig prövning skulle medlemsstaterna kunna överväga att införa effektiva mekanismer för att tredje part ska kunna göra anmälan, vilket skulle uppmuntra vittnen till brott som inte vill ha kontakt med rättsväsendet – t.ex. genom att ringa polisen – att ta kontakt med en tredje part, såsom organisationer i civilsamhället. Medlemsstaterna skulle också kunna överväga att förbättra tillgången till alternativ till direkt anmälan av brott, t.ex. genom e-post, videoinspelningar eller webbaserade elektroniska formulär.

- ★ När de ser någon slå sin partner ute på gatan skulle 54 procent av invånarna i EU-27 vara "villiga" eller "mycket villiga" att ingripa. Liknande resultat får vi när personer tillfrågas om hur de skulle reagera om en förälder ger sitt barn en örfil ute på gatan, där 52 procent är "villiga" eller "mycket villiga" att ingripa.
- ★ I fråga om att bli vittne till ett icke-våldsam miljöbrott – någon dumpar ett begagnat kylskåp ute på landsbygden – skulle 57 procent vara "villiga" eller "mycket villiga" att ingripa.
- ★ Överlag är människor mest benägna att ringa polisen när de blir vittne till en person som slår sin partner, följt av dumpning av ett gammalt kylskåp. I genomsnitt skulle invånarna i EU-27 vara mindre villiga att kontakta polisen om de såg en förälder ge sitt barn en örfil.
- ★ Andelen som svarar "inte alls villig" att vittna i domstol, inte ens om de uppmanas att göra detta, varierar från 17 procent i fråga om vittnen till en person som slår sin partner till 25 procent i exemplet med en förälder som ger sitt barn en örfil. Resultatet varierar dock kraftigt mellan EU:s medlemsstater, särskilt när det handlar om en förälder som ger sitt barn en örfil.
- ★ Personers vilja att ha kontakt med rättsväsendet – t.ex. genom att ringa polisen och, om de uppmanas till det, vittna i domstol – är lägre hos äldre personer, de som har lägre utbildning och hos personer som har svårt att få ekonomin att gå ihop.
- ★ Personer är mindre villiga att ingripa när en kvinna slår en man (44 procent i EU-27 är "villiga" eller "mycket villiga") än när en man slår en kvinna (64 procent är "villiga" eller "mycket villiga").

Social sammanhållning handlar bl.a. om enskilda personers känsla för samarbete och solidaritet, inbegripet deras beredskap att ingripa när andra personers rättigheter kränks. All normativ ordning bygger på samhällsinvånarnas vilja att försvara sina grundläggande normer. Resultatet av undersökningen tyder på att endast lite drygt hälften av invånarna i EU skulle vara beredda att ingripa aktivt om de såg personer som attackerades fysiskt på allmän plats, medan fler skulle vara beredda att ingripa om de bevittnade ett "opersonligt" miljöbrott.

FIGUR 7: VILLIGHET ATT AGERA NÄR MAN BLIR VITNE TILL UTVALDA BROTT, PER SCENARIO OCH TYP AV ÅTGÄRD (EU-27, %)

▲
Anmärkningar:

Av alla svarande i EU-27 som ombetts att fylla i det avsnitt i undersökningen som rör kännedom om och ansvar vad gäller rättigheter (n = 24 354), viktade resultat.

Källa: FRA, Fundamental Rights Survey 2019, datainsamling i samarbete med CBS (NL), CTIE (LU) och Statistics Austria (AT).

När brott begås på allmän plats kan personer som bevittnar det ha en avgörande betydelse för att stödja brottsoffret. Det kan t.ex. handla om personer som ingriper i situationen när de ser att ett brott begås, att de ringer polisen eller vittnar i domstol mot förövaren om det behövs. För vissa brott – som i exemplet med ett miljöbrott, som används i undersökningen – finns ofta inget enskilt "brottsoffer", men åskådare kan spela en viktig roll genom att anmäla brottet till myndigheterna. När det gäller andra typer av brott, t.ex. sådana som berör en särskilt sårbar grupp av brottsoffer, nämligen barn, kan allmänhetens avgörande betydelse ses mot bakgrund av behovet av effektiva skyddsåtgärder för att skydda barn mot alla former av våld – vilket innefattar användningen av fysisk kraft i avsikt att orsaka en viss grad av smärta eller obehag, oavsett om den är av lindrigare slag, t.ex. en örfil – när de är under föräldrarnas eller andra personers vård, i linje med konventionen om barnets rättigheter.

I skäl 63 i direktivet om brottsoffers rättigheter erkänns till viss del vikten av en möjlighet till indirekt rapportering: där efterlyses inrättandet av en mekanism för att tredje part ska ges möjlighet att göra anmälan, inbegripet det civila samhällets organisationer, för att underlätta brottsanmälan. I samma skäl anges också att det bör vara möjligt att använda kommunikationsteknologi, såsom e-post, videoinspelningar eller webbaserade elektroniska blanketter, för att inge klagomål.

ORO ÖVER BROTTSLIGHET OCH UNDVIKANDE AV RISK

Kvinnor undviker i högre grad än män vissa platser och situationer för att de är oroad över att bli angripna eller trakasserade. Detta minskar deras möjligheter att delta i det offentliga livet.

FRA:s YTTRANDE 7

EU:s medlemsstater behöver erkänna att oro för den egna säkerheten har negativa konsekvenser, särskilt för kvinnor. De upplever ofta att de behöver begränsa sin rörlighet och sina aktiviteter till följd av hotet om fysiska och sexuella angrepp och trakasserier, vilket FRA har visat tidigare i sin undersökningsrapport om våld mot kvinnor. Myndigheter som arbetar med förebyggande av brottslighet kan ha ytterligare nytta av resultatet av denna undersökning, för att införa åtgärder som säkerställer jämlikhet i tillgången till det offentliga rummet, t.ex. strategier för att förebygga brottslighet och minska rädslan för brott genom utformning av den fysiska miljön.

De åtgärder som EU:s medlemsstater vidtar för att öka invånarnas trygghet bör inriktas på grupper i befolkningen som i oproportionerligt hög grad känner oro för sin säkerhet, vilket får dem att undvika platser och situationer som de upplever skulle kunna vara otrygga. Vid sidan av kvinnor gäller detta personer med lägre utbildning, arbetslösa och personer som har svårt att få ekonomin att gå ihop.

- ★ I EU-27 är 63 procent av invånarna mycket eller ganska oroliga för att någon ska missbruka deras internetbankkonto eller kreditkort/bankkort under de kommande tolv månaderna. Samtidigt oroar sig 62 procent över att deras mobiltelefon, plånbok eller handväska ska bli stulen under de kommande tolv månaderna. Dessutom är 54 procent mycket eller ganska oroliga över att någon ska bryta sig in i deras hem för att stjäla eller försöka stjäla något. Vidare är 47 procent mycket eller ganska oroliga över att utsättas för en terroristattack.
- ★ Vissa sociodemografiska egenskaper är förknippade med skillnaderna i människors oro för att utsättas för brott. Kvinnor, personer med lägre utbildning, arbetslösa och personer som har svårt att få ekonomin att gå ihop med sina hushållsinkomster oroar sig i högre grad. Personer som upplever begränsningar i sina dagliga aktiviteter (till följd av ett hälsoproblem eller en funktionsnedsättning), personer som är födda utanför EU och personer som betraktar sig själva som del av en etnisk minoritet uttrycker också större oro över att utsättas för ett brott än personer utan aktivitetsbegränsningar, personer som är födda i undersökningsländerna och de som inte betraktar sig själva som en del av en etnisk minoritet.
- ★ Av rädsla för fysiska eller sexuella angrepp eller trakasserier undviker kvinnor aktivt risker i högre grad än män i de tre situationer som anges i undersökningen: de undviker folktomma platser, de undviker vissa gator eller områden och de undviker att vara ensamma med någon de känner.
- ★ Medan 64 procent av kvinnorna åtminstone ibland undviker att vistas på folktomma platser, är det 36 procent av männen som gör det. Att undvika vissa situationer och platser är också mer vanligt hos ungdomar, men med tydliga könsskillnader. I åldersgruppen 16–29 år undviker 83 procent av kvinnorna och 58 procent av männen en eller flera av de tre situationer som tas upp i undersökningen, av rädsla för angrepp eller trakasserier.
- ★ Mer konkret undviker 41 procent av kvinnorna åtminstone ibland att vara ensamma med någon de känner av rädsla för angrepp eller trakasserier, jämfört med 25 procent av männen.
- ★ Människor som har utsatts för fysiskt våld och/eller trakasserier är mer benägna att undvika situationer som de upplever skulle kunna vara otrygga. Av de kvinnor i EU-27 som har utsatts för fysiskt våld och/eller trakasserier är t.ex. 37 procent noggranna med att undvika situationer som de uppfattar medför en risk för fysiska eller sexuella angrepp eller trakasserier, jämfört med 21 procent av de kvinnor som inte har utsatts för fysiskt våld och/eller trakasserier.

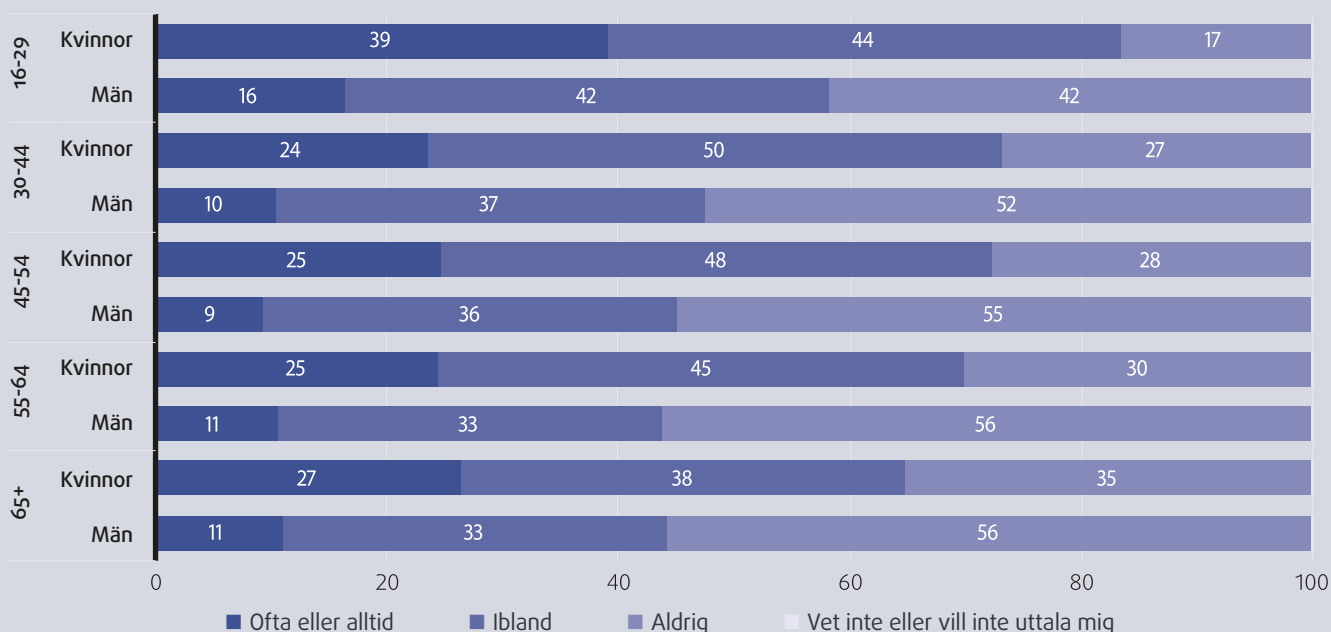
Risken att utsättas för brott påverkar samhällslivet i hög grad eftersom det kan påverka människors val, t.ex. i form av beslut om vilka områden eller situationer som bör undvikas. I vissa fall kan det hot som brottet utgör spridas till en mycket bredare grupp av personer än de som har utsatts personligen. Resultatet visar att det finns en skillnad mellan kvinnors och mäns utsatthet, både när det gäller oro över olika brott och särskilt i fråga om riskundvikande beteenden som används till följd av oro för ens egen säkerhet. Kvinnor, och särskilt unga kvinnor, vidtar långtgående åtgärder för att undvika risk inför hotet om (framför allt) sexuella trakasserier och sexuellt våld, som i oproportionerligt hög grad drabbar kvinnor. Att bli avskräckt från att vistas på allmänna platser är en begränsning av olika grundläggande rättigheter, särskilt rätten till frihet (artikel 6 i EU-stadgan) och till respekt för privatlivet (artikel 7).

Att undvika risk kan vara en rationell reaktion på utsatthet, t.ex. kvinnors utsatthet för sexuella trakasserier, vilket FRA:s undersökning av våld mot kvinnor visar. Detta resultat bör dock ställas mot förmåga och lika möjligheter att utnyttja allmänna platser. Även mäns lägre grad av undvikande av risk behöver uppmärksammas, eftersom de i högre grad utsätts för vissa typer av brott på allmänna platser.

Oron över att utsättas för brott är högre hos dem som har lägre utbildning, är arbetslösa, upplever begränsningar i sina dagliga aktiviteter (till följd av ett hälsoproblem eller en funktionsnedsättning) eller har svårt att få ekonomin att gå ihop med sitt hushålls inkomster. Detta skulle kunna hänga ihop med olika faktorer, däribland boende i områden med hög brottslighet, den relativa effekten av egendomsbrott för dem som redan har det svårt jämfört med för personer vars ekonomiska resurser gör att de lätt kan ersätta stulna föremål, eller att de har heltäckande försäkring, samt lägre inkomster som begränsar förmågan att skydda sig, vilket till exempel kan avspeglas i att man i mindre utsträckning har egen bil, eller att man inte har råd att ta en taxi om man är ute sent en kväll.

FIGUR 8: UNDVIKANDE AV EN ELLER FLERA AV DE TRE ANGIVNA SITUATIONERNA AV RÄDSLOR FÖR ANGREPP ELLER TRAKASSERIER, UNDER DE TOLV MÅNADER SOM FÖREGICK UNDERSÖKNINGEN, FÖRDELAT PÅ KÖN OCH ÅLDER (EU-27, %)^{a,b}

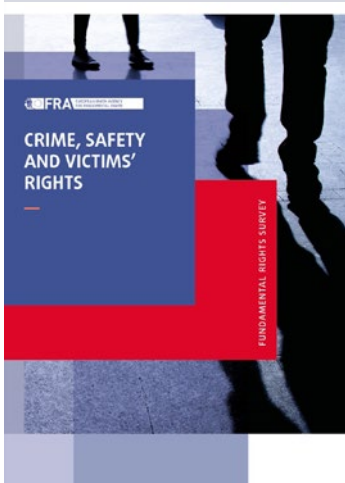

Källa: FRA, Fundamental Rights Survey 2019, datainsamling i samarbete med CBS (NL), CTIE (LU) och Statistics Austria (AT).

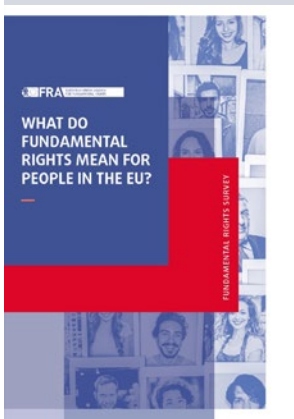
Anmärkningar:

- ^a Av alla svarande i EU-27 (n = 32 537), viktade resultat.
- ^b I undersökningen ombads de svarande att besvara följande fråga: "Har du någon gång under de senaste tolv månaderna gjort något av följande av rädsla för att utsättas för vålds- eller sexualbrott eller trakasserier? A) Undvikit vissa gator eller att vistas i vissa områden. B) Undvikit att vistas på folktomma platser, till exempel parker eller parkeringar. C) Undvikit att vara ensam med någon du känner som får dig att känna dig otrygg." I figuren sammanfattas de svarandes svar på de tre punkterna. Om en svarande svarade "ofta" eller "alltid" på någon av de tre punkterna, redovisas deras svar i den kategorin. Om en svarande besvarade någon av de tre punkterna med "ibland", men inte besvarade någon av punkterna med "ofta" eller "alltid", redovisas deras svar ovan som "ibland". Svarande som besvarade alla de tre punkterna med "vet inte" eller "vill inte uttala mig" inkluderas i kategorin "vet inte eller vill inte uttala mig".

Den här sammanfattningen innehåller de viktigaste resultaten från FRA:s andra rapport om undersökningen om grundläggande rättigheter.

FRA har offentliggjort flera andra publikationer med utvalda resultat från undersökningen. Dessa går att hitta på FRA:s webbplats.

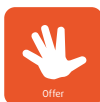

VI FRÄMJAR OCH SKYDDAR DINA GRUNDLÄGGANDE RÄTTIGHETER I EU —

Den här sammanfattningen innehåller de viktigaste lärdomarna från FRA:s andra huvudrapport, som baseras på undersökningen om grundläggande rättigheter. I undersökningen samlades data in från runt 35 000 människor om deras erfarenheter av, inställning till och åsikter om en mängd frågor som på olika sätt rör de mänskliga rättigheterna.

FRA:s andra rapport är inriktad på människors erfarenheter av att vara brottsoffer för utvalda typer av brott, däribland våld, trakasserier och egendomsbrott. Dessutom undersöks hur ofta dessa brott anmäls till polisen, hur oroliga människor är över att utsättas för brott och hur villiga de skulle vara att ingripa, anmäla till polisen eller, om de tillfrågas, vittna i domstol i vissa situationer.

De resultat som presenteras utgör data från den första EU-omfattande brottsundersökningen av allmänhetens brottsoffererfarenheter, vilka kan användas som beslutsunderlag för politik och lagstiftning om brottsoffer på EU-nivå och nationell nivå.

FRA – EUROPEISKA UNIONENS BYRÅ FÖR GRUNDLÄGGANDE RÄTTIGHETER

Schwarzenbergplatz 11 – 1040 Wien – Österrike

Tfn +43 158030-0 – Fax +43 158030-699

fra.europa.eu

facebook.com/fundamentalrights

twitter.com/EURightsAgency

linkedin.com/company/eu-fundamental-rights-agency

Europeiska unionens
publikationsbyrå